

alponnttal is kiegészült, a legnagyobb változást azonban a tárgynevek kategóriájának bevezetése jelenti (pl. nemzeti ereklyék neve: *Szent Jobb*, *Szent Korona*; hajónevek: *Titanic* stb.), de új az összetett csillagászati nevek szabályozása is (pl. *Androméda-köd*, *Androméda-ködbeli*), amely az összetett földrajzi nevek írásmódjával mutat hasonlóságot. Több alternatív írásmódot ajánlanak fel a nyolcadik fejezet (*A számok és a keltezés*) szabálypontjai is, például az *elseje*, *elsején* stb. szóalakok, a több számjegyű számok vagy az időpontok számjegyes írása esetén (pl. *1-én* vagy *1-jén*, *10.35* vagy *10:35*).

A gyakorlókönyv második nagy fejezetében 354 gyakorlószöveget találunk, amelyek – habár tematikailag egy-egy alfejezetbe tartoznak – egy szövegegységen belül mégis több problémás helyesírási kérdést érintenek, így összetettebb gyakorlást tesznek lehetővé, és nagyban segítik ezáltal a szabályok elsajátítását. A fejezet szövegeit hat tematikus egységbe, alfejezetbe (*A hangjelölés*, *A különírás és az egybeírás*, *A kis és a nagy kezdőbetűk*, *a tulajdonnevek írása*, *Az írásjelek*, *A rövidítések*, *a jelek és a mozaikszók*, *A számok és a keltezés*) sorolja a szerző, melyek mindegyike 8-10, a normától szándékosan eltérő helyesírási szöveggel zárul. Ezen szövegek az őket megelőzőektől külön címmel (*Hibásan írt szövegek*) és eltérő betűtípussal határolódnak el. Az egyes alfejezetek standardnak megfelelően írt szövegeit elsősorban diktálásra, tollbamondásra, ill. a tanult ismeretek ellenőrzésére, a helytelenül írt szövegeket pedig önálló gyakorlásra szánja a szerző. A normától eltérő alakok felismerése és kijavítása a tanultak tudatosítását és elmélyítését szolgálja. Ezen utóbbi szövegek javított változatát tartalmazza a kötetet záró *Függelék*.

Cs. Nagy Lajos gyakorlókönyvének elsődleges célja „a helyesírás tanulásának és tanításának a segítése az akadémiai szabályzat alapján” (Cs. Nagy 2016: 6). A kötet a szerzői előszó szerint elsősorban középiskolások, főiskolások és egyetemisták számára készült, ajánlom tehát használatát önálló gyakorlás céljából egyrészt a középiskolás, de akár már a felső tagozatos tanulóknak is, ezenkívül az egyetemi, főként a magyar nyelv és irodalom, a kiadványszerkesztő vagy akár a tolmács-fordító szakos hallgatóknak, másrészt viszont az ezen tanuló csoportokat oktató pedagógusok is nagy hasznát veszik a kiadványnak, hiszen bármilyen tankönyv vagy munkafüzet mellett jól használható segédkönyvről van szó, akár kiegészítő gyakoroltatásra vagy a tanult ismeretek ellenőrzésére alkalmazzuk, s tollbamondásszövegek is meríthetők belőle nem kis számban.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

■ Cs. Nagy Lajos 2016. *Helyesírási gyakorlókönyv. Új magyar helyesírás. A magyar helyesírás szabályai 12. kiadásához*, Trezor Kiadó: Budapest.

■ *A magyar helyesírás szabályai – Tizenkettedik kiadás*. 2015. Akadémiai Kiadó: Budapest.

KÖVECSESNÉ DR. GÓSI VIKTÓRIA

A DIGITÁLIS KORSZAK OKTATÁSMÓDSZERTANI KIHÍVÁSAI (4. RÉSZ)

PROJEKTTERVEZÉS

A digitális generáció egyik nagy problémája a stratégiákban való gondolkodás nem eléggé hatékony működése, illetve a tervezés, a célok megfogalmazásának, az apró lépésekre történő lebontásának a nehézsége, hiánya. Ezt sajnos negatívan befolyásolja az is, hogy egyre nagyobb divattá válik az a cél, hogy minél kisebb erő- és energia-befektetéssel legyünk sikeresek, jussunk egyre jelentősebb anyagi javakhoz. A celebvilág téves mintái az erőfeszítések bemutatása helyett a csillogás látszatát kelti, ami téves értékítéletekhez és helytelen magatartási formákhoz vezet. A tananyag projektorientált feldolgozása érdekesen, játékosan, kreatívan segíti a rövid- és hosszú távú tervezési folyamatok megvalósítását.

„A pedagógiai projekt valamely összetett, komplex, gyakran a mindennapi életből származó téma, a témafeldolgozáshoz kapcsolódó célok, feladatok meghatározása, a munkamenet és az eredmények megtervezése, az eredmények prezentálása.” (Nádasi 2003:16) A pedagógiai projekt további jellemzője, hogy köthető egyetlen tantárgyhoz is, de a téma lehet tantárgyakat átfogó, tantárgyközi is, és a gyermekek teljes értékű tagjai, főszereplői a folyamatnak. A projekt középpontjában a tanulók által elfogadott és végig motiváló erőként ható cél áll. A projektmunka valóságos produkció érdekében történik, továbbá csak együttműködés során valósítható meg.

A pedagógiai projektet nagyon sokan oktatási módszerként definiálják. A módszer a görög methodosz szóból származik, és utat, eljárást jelent. A didaktikai módszer az oktatás céljainak elérését biztosító tervszerűen kiválasztott eljárásokat, fogásokat jelenti. Hortobágyi Katalin a következőképpen értelmezi a projektet mint oktatási módszert: „A projekt egy sajátos tanulási egység, melynek középpontjában egy probléma áll. A feladat nem egyszerűen a probléma megoldása, hanem a lehető legtöbb vonatkozásnak és összefüggésnek a feltárása, amely a való világban az adott problémához organikusán kapcsolódik. A projekt módszer tudatos tervezést igényel, csakhogy elsősorban a tanulói tevékenységek tervezését, nem pedig pusztán azon ismeretekét és kész-

ségeket, amelyeket egy uniformizált folyamat végén a tanulók igen nagy szórással sajátítanak el.” (Hortobágyi 1991:5)

A definíció magában foglalja a problémaközpontúságot, a kreativitás és az innovativitás lehetőségét, a gyakorlatorientált, „praktikus” gondolkodás megvalósulását, a nevelési feladatok által közvetített hatásrendszer érvényesülését. Véleményünk szerint a pedagógiai projektek többet jelentenek egy módszernél. Sajátosságait, komplexitását, célkitűzéseit, a tanítási-tanulási folyamat jellegét, a szervezeti kereteket, formákat és a projektek során alkalmazott módszereket és szervezési módokat, továbbá az értékelést is figyelembe véve inkább oktatási stratégiáról beszélhetünk, mint oktatási módszerről. Kovátsné Németh Mária a projektoktatás kifejezést alkalmazza „A fenntartható oktatás és projektpedagógia” című munkájában. Véleménye szerint „a projektoktatás egy új oktatási stratégia, amely kiválóan alkalmas a tanulás tanulására. A projektoktatás olyan célközpontú oktatási stratégia, amely a sajátos célok elérését, a valós életet integráló tanulási tartalommal, a komplex szemléletmódot segítő, a tevékenység-központú, feladatorientált tanulói tevékenységet biztosító szervezési for-

mákkal, módszerekkel, technikákkal, eszközökkel, az iskolai keretet kitérítve természetes tanulási környezetben valósítja meg, és az eredményeként létrejött projekt további célok megvalósítását motiválja. (Kovátsné 2006:75-86) A projektoktatás lényeges jellemzői közé tartozik, hogy a fent említett stratégia jellegéből adódóan lehetőség van az indirekt hatásrendszer érvényesülésére. Lehetővé válik az alapvető szociális kritériumok gyakoroltatása, a demokratikus közélethez szükséges készségek elsajátítása. A tanulás a gyermek aktív, alkotó részvételével örömteli tevékenységgé válik, a tanulás eredményeként önálló, egyéni szemlélet, kultúra születik, további célok megfogalmazására készlet, továbbá eszköztára lényegesen gazdagabb, mint a hagyományos tanítási-tanulási folyamat eszköztára. A projektoktatás módszereit Kováts-Németh Mária foglalta össze az „Erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig” című könyvében. Az első csoportba kerültek a *személyes célok megismerését elősegítő módszerek*, pl. a beszélgetés, heurisztikus beszélgetés, vita, tanulói kiselőadás, szerepjáték, elbeszélés, hangos gondolkodás, támogatott felidézés, fogalmi térkép. A második csoport az *önállóságot, kreativitást, kutatást elősegítő módszerek* – ilyen a megfigye-

lés, kísérlet, mérés, gyűjtés, elemzés, tervezés, vizsgálat, adatfeldolgozás, elemzés összehasonlítás, rendszerezés, kutatás, kérdőíves felmérés, interjúk, exploráció, terepkutatás, alkotás, eset-tanulmány, tanulási szerződés, házi feladat, hatásvizsgálat. A harmadik csoportot az *együttműködést feltételező módszerek alkotják*, mint például a szerepjátékok, projekt módszer, kooperatív eljárások, szituációs, dramatikus helyzetgyakorlatok, tanulmányi kirándulás, vetélkedő, verseny, tárlatvezetés, rendezvények szervezése. (Kováts-Németh 2010:211.) Természetesen ezek a csoportok nem egymást kizáró kategóriák. Egy módszer éppúgy szolgálhatja a személyes célok megismerését, mint a kreativitást és az együttműködést. Ez a csoportosítás azt szemlélteti, hogy melyik módszer mire alkalmas a leginkább.

Mіндеzen módszerek alkalmazása a projektmunka során hatékonyan járul hozzá a holisztikus szemléletmód formálásához, az ennek megfelelő világkép kialakításához, a kritikus gondolkodás fejlesztéséhez, a szociális és tanulási készségek elsajátításához, továbbá az értelem és érzelem egyensúlyát biztosítja.

A projektoktatás mindezek mellett a nyílt oktatás klasszikus változatának

tekinthető. Hiszen ennek során az oktatás tartalmának, menetének, szervezési és módszerbeli megoldásainak, az alkalmazott eszközöknek, az elvárt eredményeknek, valamint ezek értékelési módjainak a meghatározásában a tanulónak is döntő szava van. (Nádasi 2003:24) A projektoktatás során megvalósuló tanulási folyamat ezáltal a spontán, természetes, latens tanulási folyamathoz több elemében hasonlíthat, hiszen olyan cél érdekében tevékenykedhetnek a tanulók, mely számukra vonzó, érdekes; választhatnak a társas vagy egyéni tanulási körülmények között; a páros vagy csoportos tanulás esetén azokkal dolgozhatnak együtt, akikkel szívesen is teszik; az oktatás időbeli körülményeinek alakításában döntő szavuk lehet, továbbá nem arra koncentrálnak, hogy milyen külső követelményeket kell a folyamat végére teljesíteni, hiszen a projekt kidolgozása során a belső motivációra épülő tanulás természetes következménnyé válik.

A PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSÁNAK MENETE

A projekt jól körülhatárolható lépések sorozatából tevődik össze. Az első lépés a *témaválasztás*, melynél lényeges szempont, hogy társadalmi szempontból is jelentős tapasztalatok megszerzé-

sére alkalmas problémászerű helyzeteket keressünk, amelyek kapcsolatban állhatnak valamilyen konkrét helyzettel, a mindennapi élettel, a résztvevők érdeklődésével.

A második lépés a *tervezés*, melyben a problémamegoldás, illetve a közös tevékenység céljára alapozódó folyamat kialakítása, az egymásra épülő lépések egymásutánjának részletes megtervezése történik.

A harmadik lépés a *kivitelezés*. Ennek elemei a *szervezés és adatgyűjtés, témafeldolgozás, és a produktum összeállítása bemutatható formában* mind a cselekvő együttműködés, a probléma jellegének megfelelő taneszközök, különböző munkatechnikák, valamint közösségi, kommunikációs és tevékenységi formák kialakítása, a különböző tantárgyi ismeretek integrációja, az összefüggések felismerésére irányuló gondolkodás fejlesztése érdekében valósulnak meg. Lényeges a folyamat során jelentkező különböző problémák az egész, illetve az egyes részecsoportok szintjén történő reflexív megoldása, és szükség esetén az eredeti terv módosítása.

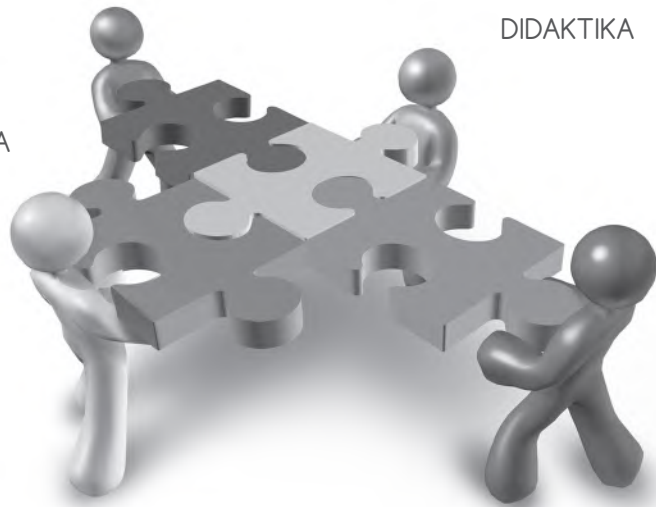
A negyedik lépés a projektek *felülvizsgálata*, melyben az elkészült alkotásnak és az elkészítés folyamatának csoportszintű értékelése, korrigálása történik meg, a végső eredmények ki-

állítások, beszámolók, viták, bemutatók keretében történő nyilvánosság előtárása.

Az ötödik lépés a *projekt továbbfejlesztése*, amely során szükség szerint az értékelés eredményei a felvetődő kérdések és további feladatok nyomán új projektek kidolgozása és/ vagy az eredmények felhasználása a különböző tantárgyak és műveltségterületek továbbfejlesztése érdekében valósul meg. (Németh – Ehrendhard 1999)

A projektfeldolgozás menetének áttekintése mellett nagyon fontos kitérünk kicsit részletesebben a projektek értékelésére is. Nádasi Mária szerint a projektoktatásban való részvétel új szint visz az értékelés gyakorlatába is. Véleménye szerint a projektoktatásban nincs helye az osztályozásnak, ki kell, hogy szorítsa ezt a minőségi – szöveges vagy írásbeli – értékelés. A projektek értékelésével kapcsolatban több nézőpont is létezik, hiszen sokan gondolják úgy, hogy a projekteket minden gond nélkül lehet osztályozni. Természetesen számos kérdés merülhet fel ennek kapcsán. Ki, hogyan, milyen módon ítélje meg az eredményt? Vagy az együtt végzett munka során ki, milyen részt vállalt, és ezt hogyan lehet számszerűsíteni, egyáltalán kell-e számszerűsíteni? Bevált gyakorlat a projektek

BERECZNÉ AUXNER MÓNIKA

értékelésénél a zsűrizéses értékelés is. Ez biztosítja a különböző témájú és tartalmú projektek számszerűsített összehasonlítását, a számszerűsítés pedig magában foglalja az ötfokozatú skála objektív megállapításának lehetőségét. A projektértékelés során felerősödik az önértékelés és a társak értékelése is, a feladatmegoldás folyamatában való beváláshoz kapcsolódóan. A projektmunka eredményei, a prezentáció formái és a témafeldolgozás komplex jellege sokféle teljesítményre, tevékenységre ad lehetőséget. Az értékelésnél a projektmunka során a tanító mellett egyenrangú félként vannak jelen a gyermekek és a projektben résztvevő egyéb személyek is. (Nádasi 2003:34.)

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- Kovátsné Németh Mária (2006): *Fenntartható oktatás és projektpedagógia*. In: Új Pedagógiai Szemle, OKI, Bp.
- Kováts–Németh Mária (2010): *Erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig*. Comenius Kft. Pécs
- M. Nádasi Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt., Pécs
- M. Nádasi Mária (2003): *Projektoktatás*. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Bp.
- Németh András – Ehrenhard Skiera (1999): *Reformpedagógia és az iskola reformja*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.

A KOMPLEX INSTRUKCIÓS PROGRAM EGY GYAKORLOTT PEDAGÓGUS SZEMSZÖGÉBŐL

Véleményem szerint az oktatásban nincs csodamódszer. A Komplex Instrukciós alkalmazása mégis ablak a világra, mely kinyit gyermek- és tanárlelket egyaránt, élethelyzetekhez közelít, fogékonyra tesz, mindennapi problémákat orvosol. Szakmánkban nap mint nap bizonyítanunk kell, hogy az eredményesség csak kitartó, körültekintő munkával érhető el. Egyáltalán nem mindegy, milyen úton, hogyan érjük el tanítványainkkal a teljesítményt.

A Komplex Instrukciós Program egy olyan tanítási–tanulási stratégia, amely a hagyományos oktatástól eltérő szemléletű, innovatív gondolkodást igénylő, csoportmunkára épülő és sikert a tudás gyarapításában. A módszer nem igényel speciális tantervet; NAT-kompatibilis, tanterv- és tanmenetkövető. Jól használható rendszerező, összefoglaló, gyakorló órákon, de alkalmazható új ismeretanyag elsajátítása során is. A diákok szeretik, várják ezeket a tanórákat, ahol képességeiket megmutathatják, kreatívak lehetnek, együtt munkálkodhatnak, közösen érik el a sikereket.

A TANÍTÁSI ÓRA SZERKEZETE

A 45 perces tanóra a *csoportfeladatok eredményét felhasználó, azt továbbgondoló, névre szóló egyéni feladatok* megoldásával teljeseedik ki.

Ennél a programnál a pedagógus tényleges munkája nem az óravázlat írásával kezdődik, hanem jóval korábban. Akkor, amikor egy, a tanmenetben megadott téma köre csoportosítva, az elsajátítandó anyaghoz, motivációt, feladatokat keresünk diákjainknak. Egy frappáns, rövid terjedelmű „nagy gondolat”-ot választunk az óra eleji beszélgetés indításához, a megszokottól eltérő megfogalmazásban. Pár perces ráhangolás, figyelemirányítás a csoportfeladatra.

Csoportfeladat: A tanulók 4-5 főből álló, heterogén összetételű csoportokban dolgoznak, melyek 2-3 havonta rotálódnak. A csoportok körültekintő kiválasztása az egyik legfontosabb feladatunk. A csoportfeladatokat ugyanis úgy kell kitalálnunk, hogy mind a tehetséges, mind a fejlesztésre szoruló tanulók számára is érdekes, motiváló és megoldható legyen. A csoportok egy adott témában eltérő feladatot kapnak. A heterogén csoportban végzett munka elősegíti a társadalmi szerepek tanulását, a felelősségvállalást, a konfliktuskezelés technikájának elsajátítását. Egymásrautaltságot feltételez, és kognitív képességeket fejleszt. Megoldására 15-20 percet használhatnak fel a tanulók a 45 perces tanítási órából.

Beszámoló a csoportmunka után: A tanulók 7-10 percen az osztály előtt beszámolnak munkájuk eredményéről, az esetleges problémákról és értékelik a közös munkát.

Egyéni feladatok: Ezután következnek a csoportmunkára épülő, differenciálásra alkalmas, személyre szóló feladatok kiosztása. Megoldásuk általában 5-6 percet vesz igénybe. A pedagógus meghallgatja az egyéni beszámolókat, majd értékeli azokat.

Értékelés: Az órai munka az értékeléssel zárul, ahol a pozitív megerősítésnek, a státuszkezelésnek központi szerepe van.